

Outokumpu Chrome Oy
Terästie
95490 TORNIO

Sulatto, ympäristövaikutusten arviointiohjelma, Outokumpu Chrome Oy, 21.10.2019

Outokumpu Chrome Oy, Sulaton (kuonauunin) ympäristövaikutusten arviointiohjelma, Tornio

Outokumpu Chrome Oy on toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma, arviointiohjelma) 21.10.2019.

ELY-keskus (yhteysviranomaisena) toimii arviointimenettelyssä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisena yhteysviranomaisena.

Tämä lausunto on YVA-lain 18 § tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta. Lausunnossa esitetään pääpiirteissään arviointiohjelman mukainen hanke, YVA-ohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeiset kohdat sekä yhteysviranomaisen kanta YVA-ohjelmasta ja -menettelyn järjestämisestä.

YHTEYSTIEDOT

Hankkeen nimi Outokumpu Chrome Oy, Sulatto

Hankkeesta vastaava Outokumpu Chrome Oy
Terästie
95490 Tornio

Yhteyshenkilö: Juha Kekäläinen
juha.kekalainen@outokumpu.com
puh. 040 841 1591

Hankkeesta vastaavan konsultti

Pöyry Finland Oy
Elektroniikkatie 13
90590 Oulu

Yhteyshenkilö: Mikko Tolkkinen
mikko.tolkkinen@poyry.com
puh. 010 3328 284

Yhteysviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96100 Rovaniemi

Yhteyshenkilö: Juha Hämäläinen
juha-pekka.hamalainen@ely-keskus.fi
puh. 0295 037 332

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa vaikutukset saattavat koskea.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioidavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon kohtaan 4 b, jonka mukaan YVA-menettelyä sovelletaan laitoksiin, joissa tuotetaan muita kuin rautaraakametalleja malmista, rikasteista tai sekundäärisistä raaka-aineista metallurgisilla, kemiallisilla tai elektrolyyttisillä menetelmillä sekä kohtaan 11 a, jonka mukaan sitä sovelletaan jätteiden käsittelylaitoksiin, joissa vaarallista jätettä poltetaan ja/tai käsitellään kemiallisesti.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman, joka on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Yhteysviranomainen ottaa lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muista laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä.

Tämän jälkeen hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus, arviointiselostus). Yhteysviranomainen tarkistaa YVA-selostuksen riittävyden ja laadun ja laatii tämän jälkeen perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Hankkeen toteuttamista koskeviin lupahakemuksiin on liitettävä YVA-selostus ja perusteltu päätelmä. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ar-

viointiselostus, perusteltu päätelmä ja valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

HANKE

Outokumpu-konserniin kuuluva Outokumpu Chrome Oy (hankkeesta vastaava) suunnittelee sulaton rakentamista Tornion Röyttään Outokumpu Stainless Oy:n omistamalle tehdasalueelle. Sulatusuunin päätuotteena syntyy metalliseosta noin 240 000 t vuodessa. Metalliseoksen pääkomponentit ovat rauta ja kromi. Lisäksi sivutuotevirtana syntyy noin 1 065 000 t vuodessa kuonapohjaisia mineraalituotteita, joita voidaan käyttää mm. luonnonkivituotteiden tapaan talon- ja tienrakennuksessa. Sulatusuunin pääraaka-aineita ovat Tornion tehtaiden muissa prosesseissa syntyvät kuonat, jotka ovat sivutuotteita sekä erilaiset metallipitoiset jättejakeet.

Hankkeen vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia toteutusvaihtoehtoja:

- Vaihtoehto 0: Ferrokromitehtaan toiminta jatkuu nykyisellään.
- Vaihtoehto 1: Ferrokromitehtaan nykyisten toimintojen lisäksi alueelle tulee jäte- ja sivuvirtojen hyödyntämiseen tarkoitettu uusi sulatto, jonka tuotantokapasiteetit ovat: 240 000 t metallia vuodessa ja 1 065 000 t kuonaa vuodessa.

Hankkeen aikataulu

Hankkeesta vastaavan tavoitteena on, että perusteltu päätelmä saadaan vuoden 2020 aikana ja ympäristölupaa haetaan vuoden 2021 aikana.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Outokumpu Chrome Oy on toimittanut Sulatto-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman ELY-keskukselle 21.10.2019. Arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Tornion kaupungintalolle, ELY-keskukseen Rovaniemelle ja internettiin osoitteeseen <https://www.ymparisto.fi/outokumpuchromeoysulattoYVA>, 8.11.2019. Arviointiohjelmaa koskeva tiedotus on julkaistu Lapin Kansassa 4.11.2019 ja Tornionlaaksossa 7.11.2019. Virallinen nähtävilläoloaika oli 8.11.2019 - 8.1.2020, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukselle. Arviointiohjelmasta on voinut tutustua myös Tornion kirjastossa.

Itse hankkeesta on tiedotettu hankkeesta vastaavan internetsivuilla osoitteessa:

<https://www.outokumpu.com/fi-fi/locations/tornio-stainless-steel>

Yhteysviranomaisen on pyytänyt arviointiohjelmasta lausunnot seuraavilta tahoilta viimeistään 8.1.2020.

Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry
Lapin aluehallintovirasto
Lapin ELY-keskus, kalatalousyksikkö

Lapin liitto
Lapin pelastuslaitos
Meri-Lapin kehittämiskeskus ry
Museovirasto
Pohjois-Perämeren Ammattikalastajat ry
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry
Tornionlaakson maakuntamuseo
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
Tornion kaupunki
Pirkiön kalastuskunta
Tornion luonnonsuojeluyhdistys
Energiamarkkinavirasto
Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio
Kemin Digipolis Oy
Meri-Lapin ympäristöpalvelut
Fingrid

Kansainvälinen kuuleminen

Koska hankkeella voi olla Ruotsin puolelle aiheutuvia todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia, on hankkeen yhteydessä huomioitava valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskeva yleissopimus eli ns. Espoon sopimus, jonka perusteella ruotsalaisilla on mahdollisuus esittää mielipiteitä ennen kaikkea niiltä osin, kun ympäristövaikutusten voidaan katsoa koskevan Ruotsia. Yhteysviranomaisen on toimittanut arviointiohjelman ympäristöministeriölle YVA-lain 29 §:n mukaisesti 22.10.2019. Ympäristöministeriö on toimittanut YVA-lain 29 §:n mukaisesti arviointiohjelman Ruotsin asiasta vastaavalle ympäristöviranomaiselle (Naturvårdsverket) 8.11.2019. Ruotsalaisille on annettu lausuntojen ja mielipiteiden jättöaikaa 15.01.2020 asti. Ruotsalaiset ovat ilmaisseet halunsa osallistua arviointimenettelyyn ja ovat toimittaneet ohjelmaa koskevat lausuntonsa ympäristöministeriön kautta yhteysviranomaiselle.

Yleisötilaisuus

Hankkeen arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 19.11.2019 klo 17:00 Tornion Aineen taidemuseon auditoriossa. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin Lapin Kansassa 4.11.2019. Yleisötilaisuudesta laadittiin hankkeesta vastaavan YVA-konsultin toimesta muistio, joka on nähtävillä YVA-menettelyn internetsivuilla.

Yleisötilaisuuteen osallistui noin 35 henkilöä. Yleisötilaisuudessa osallistujille kerrottiin YVA-menettelystä sekä esiteltiin sulattohanke ja tarkasteltavana oleva YVA-ohjelma. Osallistujien taholta esitettiin kommentteja ja kysymyksiä alla esitetyn mukaisesti.

Q (SWE): Tuleeko hankkeesta jotain tiettyä metallia?

A: Hankkeesta tulee FeCrNi seosta.

Q (FIN): Kasvaako levän muodostuminen Tornion edustalla sulaton jäähdytysvesien johdosta?

A: Jäähdytysvesiä ei johdeta mereen, vaan ne johdetaan jäähdytysvesitorniin. Näin ollen on epätodennäköistä, että levän määrä lisääntyy Tornion edustalla lämpövaikutuksen johdosta.

Q (FIN): Miten kuonan määrä ei juurikaan vähene?

A: Kuonan määrä ei oleellisesti vähene, sillä uudessa sulatossa käsitellään muitakin materiaaleja kuin kuona, kuten hilseet ja pölyt.

Q (FIN): Onko senkkojen piikkaukselle suunnitteilla hallitiloja meluvaikutusten ehkäisemiseksi?

A: Sillä tarkkuudella suunnitelmat eivät vielä ole. Todennäköisesti piikkaamisen tarve vähenee, sillä enemmän massaa liikutetaan sulana.

Q (FIN): Miten hoidetaan kaasumuodossa olevia PAH-aineita? Puhdistetaanko pölyt suodattimella?

A: Puhdistaminen hoidetaan aktiivihilisuodattimella.

Q (FIN): Onko asbestista ongelmaa tässä hankkeessa?

A: Ei ole, sillä massa on ollut sulana useaan otteeseen ennen uudelle sulatolle tulemista.

Q (SWE): Miten tarkkaillaan vaarallisten jätteiden sijoituspaikkoja? Miten tarkkailu hoidetaan ylipäättään ja onko mahdollista nähdä tarkkailutuloksia?

A: Tähän sulattoon liittyen ei ole tarvetta loppusijoittaa vaarallista jätettä. Sellaista ei synny, sillä metallit otetaan talteen ja kuonasta tulee tuote. Viranomaisilta voi saada tarkkailumateriaalia halutessa. (ELY-keskuksen edustaja otti s-postiosoitteen materiaalin lähettämistä varten.)

Q (SWE): (tilaisuuden jälkeen) Paljonko sulatto toisi työpaikkoja? Mistä löytyy materiaali ruotsiksi? Ruotsin viranomaisilta on saatu vain kooste katsottavaksi.

A: Ympäristö.fi sivulla on sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen YVA-ohjelma saatavilla kokonaisuudessaan.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiohjelmasta annettiin yhteensä 12 lausuntoa. Mielipiteitä ei annettu. Kopiot lausunnoista on toimitettu sähköisesti hankkeesta vastavalle. Alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään ELY-keskuksessa.

Seuraavassa esitetään lausunnot ja mielipiteet keskeisimmiltä osiltaan.

1. Lapin pelastuslaitos

Lapin pelastuslaitoksen toiminnan kannalta arviointiohjelmassa esitetty vaihtoehto 0 ei aiheuta muutoksia alueella, joten pelastuslaitos on perehtynyt arviointiohjelmaan vaihtoehdon 1 näkökulmasta.

Yleisenä huomiona pelastuslaitos toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa viitataan tulevaan lupaprosessiin, jonka yhteydessä kohteen riskit arvioidaan. Sulaton toiminnalla tulee olemaan vaikutusta Röytän alueen riskitekijöihin, kuten kemikaalien käyttöön ja liikennöintiin alueella. Pelastuslaitos toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiohjelman perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä alueen onnettomuusriskien

muutoksista. Vaihtoehdon 1 toteutuessa, pelastuslaitos laatii tarkemman lausunnon lupahakemuksen yhteydessä toimitettavien riskianalyyysien perusteella.

2. Meri-Lapin ympäristölautakunta

Outokumpu Chrome Oy:n suunnitelma uuden sulaton rakentamiseksi nähdään kiertotalouden kannalta alueella myönteisenä hankkeena. Materiaalikierrätyksellä säästetään luonnon varoja ja lisätään myös alueella monin tavoin hyvinvointia. Tämä tietenkin toteutuu vain silloin, kun ympäristölliset näkökohdat huomioidaan niille kuuluvassa laajuudessa.

Tässä vaiheessa ympäristölautakunta haluaa kiinnittää huomiota erityisesti kahteen asiaan - energiatehokkuuteen ja hiukkaspäästöihin. Suunniteltava laitos on merkittävä energian kuluttaja ja tuotannon eri vaiheissa syntyy runsaasti hukkalämpöä. Arviointiohjelmassa tämä hukkalämmön hyödyntäminen nähdään optiona. Vaikka hukkalämmön hyödyntämiseen liittyvät ratkaisut tehdäänkin vasta mahdollisen ympäristöluvan käsittelyn yhteydessä, tulisi jo YVA-vaiheessa kiinnittää siihen suurta huomiota. Röyttän teollisuusalueella ja lähiympäristössä on pöly ajoittain merkittävä ongelma. Nyt lausunnolla olevassa arviointiohjelmassa tulee kiinnittää huomio siihen, miten suunniteltava laitos vaikuttaa alueen pölypäästöihin.

3. Kalatalousviranomaisen

ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen katsoo, että arviointiohjelmassa ei tuoda selvästi esiin, miten sulaton aiheuttama vesistökuormituksen lisäys ja mahdolliset yhdysvaikutukset nykyisen kuormituksen kanssa vaikuttavat kalakantoihin ja kalastukseen tehtaan vaikutusalueella ja miten niitä arvioidaan arviointiselostuksessa. Lisäksi sulaton vaatiman lisävedenoton mahdolliset vaikutukset tulisi tuoda esille arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa on kuvattu, että sulatto aiheuttaa lähinnä jäähdytysvesikuormitusta ja lisää jonkin verran jätevesikuormitusta. Toisaalta ohjelmassa todetaan, että jäähdytyksessä käytettävän veden kierto on pääsääntöisesti suljettu (vesi poistuu kierrosta vain höyrytymällä) ja prosessialueelta poistuvat vedet ovat pesuvesiä, jotka käsitellään Tornion tehtaiden jätevedenpuhdistamolla. Tältä osin on siis epäselvää, syntykö sulatosta lämpökuormitusta mereen, jolla voi olla vaikutusta kalakantoihin, kalojen käyttäytymiseen sekä kalastukseen alueella. Edellä mainitut asiat ja niiden vaikutukset kalatalouteen tulee tuoda selvemmin esille selostusvaiheessa.

Ohjelman kalastus selvitysosiossa (6.5.1) todetaan, että ”Tornion edustan rannikkoalueet eivät ole merkittäviä maivan, silakan ja karisiian kutualueita ja niiden pyyntikin on alueella vähäistä”. Luonnonvarakeskus (Luke) on kuitenkin mallinnoilla ja poikasnuottauksilla todennut Tornion edustan rannikkoalueet tärkeiksi merikutuisen siian ja erityisesti muikun (maiva) kutualueeksi (Veneranta ym. 2013), joten selostusvaiheessa tulee arvioida vaikutuksia myös näiden kalojen ja niiden kalastuksen kannalta.

4. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio on nostanut esille seuraavat asiat. Kuulemisasiakirjojen kielen ja jakelun osalta on erittäin tärkeää, että asiakirjat jatkossa käännetään naapurimaan kielelle nopeasti, jotta kaikilla osapuolilla on yhtä hyvät edellytykset osallistua Outokummun

mahdollisen uuden ympäristöluvan työstämiseen. Mm. nykyiset vaikutukset tulee suhteuttaa vaikutusalueen taustapitoisuuksiin ja toteutuneeseen kuormitukseen. Jatkotyön osalta olisi tärkeää, että toiminnan vaikutusalue määriteltäisiin paremmin kuin mitä nyt on arviointiohjelmassa esitetty.

Rajajokikomissio toteaa, että Outokummun kuormitus vaikuttaa Haaparannan edustan rannikkovesialueeseen, jonka tulisi EU:n vesipuidedirektiivin mukaan säilyä laatuluokituksestaan hyvänä. Torniojoessa kutevat lohet vaeltavat osittain myös Outokummun vaikutusalueen kautta kutuvaelluksellaan. Ruotsin ympäristökaaren 7. luvun pykälässä 28a vaaditaan erityistä Natura-arviointia toiminnoille, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa ympäristöön tai lajeihin Natura 2000-alueella. Tämä on voimassa riippumatta siitä, onko toiminta maantieteellisesti Natura 2000-alueen sisällä tai sen ulkopuolella. Ruotsissa lohi kuuluu lajeihin, joilla on perusteltu alueen liittäminen Natura 2000-ohjelmaan. Hankkeesta vastaavan täytyy siksi selvästi tuoda esille, miten toiminta vaikuttaa tai ei vaikuta lohien vaellukseen lähialueella sekä myös perustella miksi erityistä Natura-arviointia ei tarvita, jos niin arvioidaan

Kutuvaelluksellaan lohet seuraat usein merenpohjan uomia, minkä vuoksi Outokumpua lähinnä oleva merialue on todennäköisesti yksi tärkeimmistä lohien vaellusteistä niiden matkalla kutualueilleen Tornionjoelle. Lohien vaellusta ei saisi haitata kemiallisesti, eikä myöskään fyysisillä esteillä. Outokummun toiminnan vaikuttavuuden arviointi ei voikaan siksi täysin perustua vaikutusalueen keskimääräiseen tarkasteluun, vaan sen pitää olla alueellisesti tarkempaa, jotta vaikutukset lohien kutuvaellukseen voidaan arvioida.

Tornionjoen edustan merialueen osalta rajajokikomissio toteaa, että EU:n vesipuidedirektiivin mukaan vesien tila ei saa heiketä, eivätkä uudet toiminnot saa heikentää mahdollisuuksia saavuttaa vesien hyvää tilaa, jos tila tällä hetkellä arvioidaan kohtalaiseksi tai huonoksi. Tornionjoen edustan merialue ei yllä tällä hetkellä hyvään ekologiseen tilaan, eikä hyvään kemialliseen tilaan. Mitä tulee ekologiseen tilaan, rannikkovesistössä on vaikeaa sanoa, vaikuttaako Outokumpu suoraan vesien tilaan vai ei. Mitä tulee kemialliseen tilaan, niin siihen löytyy selvempi yhteys. Kemiallinen tila voi myös epäsuorasti vaikuttaa ekologiseen tilaan.

Jotta voitaisiin arvioida vesien kemiallista nykytilaa ja vastaanottavan vesistön sietokykyä, täytyy nykytila kuvailla tarkemmin kuin vuosittaisilla keskiarvoilla, joita nykyisin raportoidaan. Erittäin tärkeää on selvittää typpien ja fosforin ajalliset ja alueelliset pitoisuudet. Korkeat typpi ja fosforipitoisuudet ovat merkittävä syy, miksi ei alueella päästä hyvään tilaan. Edellisen lisäksi pitäisi analysoida eräitä erityisen saastuttavia aineita ja aineita, joita ei vielä käytetä vesistön luokitteluun datan puutteen takia. Tällaisia aineita ovat: arsenikki, kupari ja sinkki, lyijy ja lyijy-yhdisteet, kadmium ja sen yhdisteet, nikkeli ja sen yhdisteet.

Toiminnan arvellaan päästävän paljon lämpöä veteen. Jotta voitaisiin arvioida, miten tämä hukkalämpö vaikuttaa luontoympäristöön, pitää toiminnan harjoittajan kuvata lämpötilan muutokset vastaanottavassa vesistössä. Lämpötilan muutokset ovat erityisen tärkeitä syksyisin kuteville kylmänveden lajeille kuten siialle ja muikulle. Pieni nousu vesien lämpötilassa voi johtaa siihen, että lajien poikaset kuoriutuvat ennen kuin mitään

ravintoa on saatavilla. Tämä voi johtaa tuotannonmenetyksiin, jotka osaltaan johtavat kalastuksen kohtaamiin haittoihin, joita voi joutua korvaamaan. Rannikolla kutevan siian ja muikun kutu- ja kasvualueet Outokummun vaikutusalueilla täytyy siksi kartoittaa ja raportoida.

5. Fingrid

Fingrid:n mukaan sähkönsiirtoa koskevaa kappaletta 3.12 tulisi tarkentaa oheisen mukaiseksi: ”Sulaton sähkönsiirto edellyttää uuden 110 kV:n linjan (pituus alle 1 km), uuden 400/110kV 130MVA tehoisen muuntajan ja uuden kytkinkentän rakentamista. Nämä tulevat sijoittumaan Tornion tehtaiden alueelle.”

6. Museovirasto

Museovirasto muistuttaa, että Tornionlaakson museo on nimetty 1.1.2020 voimaan tulleen uuden museolain mukaiseksi alueelliseksi vastuumuseoksi ja vastaa jatkossa toimialueensa arkeologisen kulttuuriperinnön, rakennetun kulttuuriympäristön sekä maiseman asiantuntijatehtävistä. Asian jatkokäsittely siirtyy siis uuteen museolakiin perustuen Tornionlaakson museolle.

Ympäristövaikutuksia tarkastellaan mm. maiseman, kaupunkikuvan ja kulttuuriympäristön osalta. Arviointiohjelman luvussa 6.10 on lyhyesti kuvailtu hankealueen rakennettua ympäristöä ja maisemaa. Hankealueen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse maakuntakaavan suojelukohteita. Lähellä hankealuetta sijaitsee kulttuuriympäristökohde Röyttän entinen merivartioasema ympäristöineen.

Kappaleessa 7.10.2 esitetään, että vaikutusten arviointi maiseman ja kulttuuriympäristön osalta perustuu kartta- ja ilmakuvatarkasteluihin, ja että vaikutukset maisemaan arvioidaan asiantuntijatyönä.

Museoviraston kanta on, että ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee huomioida hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat, maakuntakaavan lisäksi myös yleis- ja asemakaavoissa suojellut alueet ja kohteet. Arvioinnissa käytetyt selvitykset tulee selostuksessa nimetä ja luetella. Lisäksi ohjelmassa esitettyä arviointitapaa tulee rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta laajentaa.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Museovirasto toteaa, että Tornion Röyttän tehdasalueelta ei tunneta muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä tai kulttuuriperintökohteita. Hankealueeseen kuuluva suppea vesialue on jo aiemmin pengerrettyä täytettäväksi tulevaa ranta-aluetta. Hankkeen ei arvioida vaikuttavan maassa sijaitsevaan tai vedenalaiseseen arkeologiseen kulttuuriperintöön eikä YVA-ohjelmasta siten ole niiden osalta huomautettavaa.

7. Tornionlaakson maakuntamuseo

Tornion kaupungin kulttuuriympäristöön liittyvistä viranomaistehtävistä vastaa Museovirasto. Alueellisena asiantuntijana maakuntamuseo ottaa kantaa arviointiohjelman rakennetun kulttuuriympäristön ja rakennushistoriallisten arvojen säilymisen kannalta.

Yhtenä arvioitavista ympäristövaikutuksista ovat vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön. Arviointiohjelman nykytilan kuvauksessa (kohdassa 6.10) on lyhyesti luonnehdittu alueen maisemakuva ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä mainittu entinen Röyttän merivartioasema. Suunnitelmassa ympäristövaikutusten arvioinnissa (kohdassa 7.10.1 ja 7.10.2) on esitetty lyhyesti alueen maankäyttöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia. Arviointi on tarkoitus toteuttaa kartta- ja ilmakuvatarkastelujen ja hankesuunnitelman perusteella. Arvioinnin esitystapaa ei ole tuotu esiin. Ympäristövaikutusten tarkastelualueeksi on esitetty 10 kilometrin sädettä.

Tornion yleiskaavassa (v. 2009) on Röyttän merivartioaseman lisäksi osoitettu Röyttään ja lähialueelle muitakin maankunnallisesti tai paikallisesti erittäin arvokkaita suojeltavia rakennuskohteita tai arvokasta kulttuuriympäristöä, mm. Puuluoto ja Röyttän koulu. Esitetyllä tarkastelualueella sijaitsee myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön (RKY2009) kohteita.

Tornionlaakson maakuntamuseon näkemyksen mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa ja huomioida hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat kulttuuriympäristön kohteet. Arviointiohjelmassa esitetty lähdeaineisto ja arviointitapa liittyen maisemaan ja kulttuuriympäristöön on hyvin niukka, vaikka aineistoa liittyen kulttuuriympäristöön on olemassa. Arvioinnissa tulee huomioida maakuntakaavan lisäksi myös yleisiä asemakaavoissa suojellut alueet ja kohteet, jotka sijaitsevat esitetyllä tarkastelualueella. Arvioinnissa tulee huomioida ja hyödyntää sekä paikalliset, maakunnalliset että valtakunnalliset rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnit ja selvitykset. Arvioinnissa käytettävät selvitykset tulee nimetä ohjelmassa ja arviointiselostuksessa. Koska arvioinnin toteutus ja esitystapaa ei ole arviointiohjelmassa avattu - ei sen riittävyteen voi ottaa kantaa.

8. Lapin liitto

Uusi sulatto sijoittuu 11.9.2015 lainvoiman saaneen Länsi-Lapin maakuntakaavan teollisuusalueelle (T 705). Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuustoimintojen alueita. Alueen länsi-, pohjois- ja itäpuolella sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaista alueita (M4506). Alueen itäpuolella sijaitsee myös luonnonsuojelualue (SL). Sulaton alueen koillispuolella sijaitsee virkistys/matkailukohde (rm 880). Sulaton alue sijoittuu kokonaisuudessaan SEVESO-alueelle (sev 2810) ja Perämeren kaaren kehittämisvyöhykkeelle.

Maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa arvokkaiden luontoympäristöjen huomioimisesta. Sulaton alueella on voimassa kaupunginvaltuuston 14.12.2009 hyväksymä Tornion yleiskaava 2021, tarkennusalue Keskeinen kaupunki-alue ja Raumo. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa olisi hyvä tuoda esille aluetta koskevat maakuntakaavamerkinnot ja koko maakuntakaava-aluetta koskevat määräykset soveltuvin osin.

Lapin liiton virasto pitää hyvänä sivuvirtoja hyödyntävää kiertotaloushanketta, eikä sillä ole muilta osin huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Esitetty YVA-ohjelma antaa hyvän pohjan arviointiselostuksen laatimiselle.

9. Norrbottenin lääninhallitus

Lääninhallituksen käsityksen mukaan uudella sulatolla pyritään edesauttamaan kromin talteenottoa sulasta kuonasta ja metalleja sisältävistä fraktioista, mikä tarkoittaisi pienempiä jätemääriä ja energian tehokkaampaa hyödyntämistä.

Lääninhallitus pitää myös erittäin tärkeänä, että se pystyy jatkossakin kommentoimaan hanketta, koska hankkeella on useita asioita, joilla on vaikutuksia Ruotsin alueelle, erityisesti Norrbotteniin.

Lääninhallituksen mielestä arvioinnissa tulisi huomioida esitettyä paremmin turvallisuusnäkökohdat (mm. Seveso) ja erityisesti niissä hankkeen osalta tapahtuvat muutokset. Yhteenveto turvallisuusnäkökohdista tulisi liittää osaksi ympäristövaikutusten arviointia. Veteen ja ilmaan johdettavien päästöjen vaikutus ympäristöön olisi arvioitava yksityiskohtaisemmin mm. vuorokausitason vaihtelut huomioiden. Uusien prosessien osalta tulisi arvioida muutokset jätehuoltoon, sekä ottaa huomioon mahdollisuudet vähentää nykyistä päästötasoa.

Ilmaan johdettavien päästöjen vaikutusten mallintamisessa tulisi huomioida Ruotsin puolelle aiheutuvat vaikutukset erityisesti Haaparannan ja sen lähiympäristön osalta. Mallinnuksessa olisi huomioitava mm. hiukkaset (PM2.5 ja PM10) ja metallilaskeuma.

Mallinnus olisi tehtävä myös melun osalta ja mallinnuksessa olisi huomioitava sekä vesi- että maa-alueet. Melun osalta arvioinnissa olisi huomioitava ehkäisevät toimenpiteet.

Vaikutukset vakituiseen asumiseen ja loma-asumiseen sekä niiden kehittämiseen vaikutusalueella tulisi arvioida sekä Suomen että Ruotsin puolella.

Uuden sulaton jäähdytysjärjestelmien osalta olisi arvioitava mahdollisen legionellan aiheuttamien riskien hallinta.

Lääninhallitus katsoo, että vesialueille kohdistuvien päästöjen vaikutusalue tulisi määritellä selkeämmin ja huomioida veteen johdettavien kemiallisten aineiden päästöjen eri variaatiot. Lisäksi olisi huomioitava lämpökuorman vaikutukset nykytila huomioiden.

10. Norrbottenin luonnonsuojeluyhdistys

Luonnonsuojeluyhdistys toteaa, että se on seurannut Outokummun Röytän teollisuuslaitoksen toimintoja jo pitkään, koska kyseisen teollisuuslaitoksen toiminnasta vapautuu ympäristölle haitallisia aineita ympäristöön ml. elohopeaa, kadmiumia, kuudenarvoista kromia, syaanivetyä ja osmiumtetraoksidia.

Luonnonsuojeluyhdistys korostaa, että se haluaa olla mukana ympäristövaikutusten arviointi menettelyssä niin Ruotsin kuin yhdistyksen itsensäkin puolesta. Luonnonsuojeluyhdistys myös katsoo, että ensisijaiset vaikutukset ympäristöön kohdistuvat Perämereen.

Luonnonsuojeluyhdistys toteaa, että terästeollisuus ei yleisesti ole ympäristöystävällistä teollisuutta. Terästeollisuus aiheuttaa päästöjä ja pitää

sisällään näitä aiheuttavia haitallisia prosesseja. Kuitenkin nyt kaavailtu uusi sulatto näyttäisi tuovan positiivisia vaikutuksia, kun asiaa tarkastelee ympäristönsuojelullisesta näkökulmasta – jotkut päästöt näyttäivät laskevan, mitä luonnonsuojeluyhdistys pitää positiivisena asiana.

Luonnonsuojeluyhdistys korostaa, että nyt esitetyssä ympäristövaikutusten arvioinnissa on kuitenkin joitain avoimia asioita ja että he haluaisivat saada kokonaisvaltaisemman kuvan koko arviointiprosessista mm. energiankäytön osalta. Lisäksi luonnonsuojeluyhdistys näkee, että elohopean ja ferrosyanidin osalta esitettyjä päästömääriä tulisi tarkentaa.

11. Haaparannan kunta (yhdyskuntarakennushallinto)

Haaparannan kunta pitää tärkeää, että ilmaan ja veteen johdettavat päästöt selvitetään sulattohankkeen osalta ja kyseisiä päästöjä rajoitetaan mahdollisimman paljon. Erityisesti hankkeesta vastaavan tulee huomioida ennalta varautumisen sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan käytön periaate. Ilmaan johdettavien päästöjen seuranta varten tulee olla seurantaohjelma ja vaikutusten arvioimiseksi tulisi tehdä mallinnus, jossa huomioitaisiin myös Ruotsin puolelle ulottuvat vaikutukset erityisesti Haaparannan ja sen lähiympäristön osalta. Ilmaan johdettavien päästöjen osalta olisi huomioitava pienhiukkaset, metallilaskeuma sekä typenoksidit ja rikkidioksidi. Lisäksi tulisi huomioida veteen johdettavien päästöjen elohopea sisältö.

Haaparannan kunta kiinnittää huomiota myös rakentamisen ja käytön aikaisen melun hallintaan, jonka osalta tulee myöskin huomioida vaikutukset Ruotsin puolelle sekä saaristoon

Syntyvien kuonien metallisisältö tulisi kuvata nyt esitettyä yksityiskohtaisemmin, kuten myös vaikutus vedenottoon Tornionjoesta sekä vesistöön johdettavan lämpökuorman vaikutus.

12. Naturvårdsverket (Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto)

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto (virasto) näkee tarpeelliseksi, että Ruotsi osallistuu meneillään olevaan ympäristövaikutusten arviointineuttelyyn. Virasto toteaa suhtautuvansa myönteisesti tämän kaltaisiin kiertotaloushankkeisiin, joissa mm. kuonan metallisisältö saadaan otettua talteen. Virasto korostaa, että ympäristövaikutukset tulee samalla minimoida, jotta uusia ongelmia ei pääse nousemaan esille ja myös pitkän aikavälin vaikutukset tulee huomioida. Erityisesti virasto haluaa nostaa esille seuraavat asiat.

1. Dioksiinien ja kadmium päästöt tulee dokumentoida nykyistä paremmin.
2. Dioksiinien, kadmiumin, elohopean ja lyijyn ilmaan johdettavien päästöjen tekniset ja taloudelliset rajoittamismahdollisuudet tulee ottaa huomioon.

Perusteluinaan edellä esitetyle virasto toteaa, että päästöjen dokumentointi ja arviointi on vähäistä. Mm. kadmiumin kokonaispäästöjä ei ole esitetty ja tämä pitäisi jatkossa tuoda esille. Vastaava tulee tehdä myös dioksiinien ja furaanien sekä PCB:n osalta. Virasto myös toteaa, että tarkastelussa tulisi huomioida sekä pitoisuudet että kokonaispäästöt. Virasto tuo

esille myös päästötietoja Ruotsin puolelta ja toteaa, että esim. esitetty elohopean vuosipäästö ilmaan on 30 kg, kun Ruotsin puolen suurin pistemäinen kuormituslähde on 20 kg. Viraston mielestä kyseisten päästöjen suuruudesta johtuen, tulee arvioinnissa huomioida pitkänaikavälin vaikutukset kansainvälisesti, sekä vähentää päästöjä niin paljon kuin on mahdollista.

Kaikki annetut lausunnot esitetty kokonaisuudessaan tämän lausunnon liitteenä.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma niistä selvityksistä ja arviointimenettelyistä, joiden pohjalta ympäristövaikutusten arviointiselostus tehdään. Seuraavassa yhteysviranomaisen esittää näkemyksensä arviointiohjelmasta huomioiden mitä laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) on yhteysviranomaisen lausunnosta säädetty ja mitä valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) on säädetty esitettävän arviointiohjelmassa. Tarvittaessa yhteysviranomaisen esittää arviointiohjelmaan tarkennuksia ja lisäyksiä, jotka tulee huomioida YVA-menettelyn yhteydessä.

Lausuntojen ja mielipiteiden huomioon ottaminen

Sulaton ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on esitetty lukuisia merkittäviä hankkeen toteutukseen sekä ympäristövaikutuksiin ja niiden arviointiin liittyviä näkökohtia ja asioita. Hankkeesta vastaavan on aiheellista ottaa ne huomioon arviointimenettelyn toteutuksessa, hankkeen jatkosuunnittelussa sekä selvityksiä tehtäessä, vaikutuksia arvioitaessa ja arviointiselostusta laadittaessa.

Lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyt arviointiohjelman puutteellisuudet, epätäsmällisyydet ja esitetyt näkemykset auttavat arviointiselostuksen laadintaa ja arviointimenettelyn toteutusta. Ne varmistavat osaltaan sen, että asiat tulevat asianmukaisesti ja kattavasti selvitettyiksi. Itse arviointiselostuksessa tulee vastata eri tahojen lausunnoissa ja mielipiteissä esitettyihin kysymyksiin ja näkökohtiin, sekä todeta, miten ne on otettu huomioon arviointimenettelyssä.

Hanke

Arviointiohjelmasta käy selkeästi esille millaisesta hankkeesta on kysymys, mihin hanke sijoittuu, mitkä tahot ovat hankkeen takana ja mikä on hankkeen tarkoitus. Lisäksi arviointiohjelmassa on tuotu riittävällä tavalla esille hankkeen merkittävyys alueelliselta ja valtakunnalliselta tasolta tarkasteltuna. Kappaleen "Hankekuvaus ja arvioitavat vaihtoehdot" johdantoa tulee kuitenkin tarkentaa arviointiohjelmassa esitetystä mm. sähkön siirtoa edellyttävän 110 kV:n voimajohdon osalta. Arviointiselostuksessa on tunnistettava hankkeen merkittävimmät ns. sivuhankkeet ja huomioitava näidenkin mahdolliset vaikutukset ja vaikutusten arviointi.

Tekniset tiedot ja laitoskuvaus

Hankkeen osalta sulaton ja aputoimintojen tekniset tiedot ja laitoskuvaukset on tuotu riittävällä tavalla esille arviointiohjelmavaiheen tarkastelua varten. Arviointiselostuksessa kyseisiä tietoja tulee kuitenkin edelleen täydentää yksityiskohtaisimmilla kuvauksilla niiden tarkentuessa hankkeen edetessä.

Arvio suunnittelutilanteesta ja toteutusaikataulu

Arviointiohjelmassa on esitetty arvio hankkeen ja hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tilanteesta. Molemmat tiedot tulee tarvittaessa päivittää arviointiselostuksen yhteydessä. Yhteysviranomaisen pitää arviointiohjelmassa esitetyjä aikatauluja toteuttamiskelpoisina.

Hankkeen vaihtoehdot (ml. sijoittuminen)

Eri hankevaihtoehtoina tarkastellaan sulaton toteuttamista esitetyllä kapasiteetilla (vaihtoehto VE1) sekä ns. 0-vaihtoehtoa, jolloin hanketta ei toteuteta (vaihtoehto VE0). YVA-asetus edellyttää 3 §:n mukaan 0-vaihtoehdon tarkastelua, jollei tällainen vaihtoehto ole erityisestä syystä tarpeeton. Sijoittumista Tornion Röyttän teollisuusalueelle yhteysviranomaisen pitää perusteltuna, koska suunnitellun sulaton raaka-ainevirta tulee käytännössä kokonaan Outokummun Tornion tehtailta. Hankkeen sijoittumista Röyttän teollisuusalueelle esitettyyn paikkaan yhteysviranomaisen pitää perusteltuna, kun huomioidaan erityisesti hankkeen energiankäytön tehokkuuteen liittyvät näkökohdat. Sulatto oheistoimintoinen tulisi korvaamaan Outokummun terästehtaan nykyisen kuonankäsittelyalueen toimintoinen. Hankkeen vaatimat kuljetusreitit ja prosessit tulisivat olennaiseksi osaksi Röyttän teollisuusalueen nykyistä toimintaa.

Sulaton kapasiteetti vastaa Outokummun tarpeita, joten muuta tarkastelua kapasiteetin osalta yhteysviranomaisen ei myöskään pidä tarpeellisenä. Kapasiteetin osalta hankkeesta vastaavan on kuitenkin tuotava nyt esitettyä selkeämmin esille kokoluokan valintaan johtaneet perustelut, jotta ne ovat kaikkien selkeästi hahmotettavissa.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Arviointiohjelmassa on tuotu selkeästi esille, että hanke liittyy olennaisesti Outokummun Tornion tehtaiden materiaalien käyttöä ja energiankäytön tehokkuutta koskeviin suunnitelmiin ja hankkeella on tarkoitus tehostaa metallien talteenottoa kuonajakeista. Arviointiohjelmassa todetaan, että Tornion tehtailla ei ole käynnissä muita hankkeita, jotka liittyisivät sulattohankkeeseen. Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa ei ole hankkeesta vastaavan tiedossa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Hankkeen mahdollista liittymistä tai tunnistettuja yhtymäkohtia alueellisiin tai valtakunnallisiin suunnitelmiin ei ole tuotu riittävän vahvasti esille arviointiohjelmassa. Kyseinen asia on huomioitava arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa on kyllä mainittu hankkeen liittymäkohtia esim. kansallisiin suunnitelmiin kiertotalouden osalta ja tuotu esiin, että suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin arvioidaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 24 §:n mukaan valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja edistää niiden huomioon ottamista. Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu tämän valtioneuvoston päätöksen 14.12.2017 mukaisia tavoitteita.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan seuraavat tavoitteet koskevat hankkeen suunnittelua.

- Kiertotalouden edistämisen edellytysten luominen.
- Melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäiseminen.
- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Arviointiselostuksessa on tarpeellista esittää arviointi ja etenkin eri vaihtoehtojen erot tavoitteiden edistämisestä. Viranomaiset voivat esittää oman kantansa arviointiselostuksesta annettavissa lausunnoissa ja yhteysviranomaisen perustellussa päätelmässä.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on suunnittelumenettely. Lupamenettelyissä ja suunnitelmien hyväksymismenettelyissä tehdään päätöksiä hankkeen toteuttamisesta. Osallistumisen kannalta on keskeistä, että tieto toteuttamisen prosesseista on käytössä suunnitteluvaiheessa. Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat ja luvat tulee tunnistaa ja yksilöidä siten, että arviointiselostuksessa käy selkeästi ilmi suunnitelman tai luvan nimi, laki, mihin lupavelvoite perustuu, toimivaltainen viranomaisen, joka käsittelee lupahakemuksen tai hyväksyy suunnitelman sekä lyhyesti myös luvan myöntämisen edellytykset. Osallistujien kannalta on tärkeä välittää tietoa, millä tavoilla lupamenettelyistä saa tietoa.

Hankkeen edellyttämät luvat on esitetty selkeästi arviointiohjelmassa omassa kappaleessa "Hankkeen edellyttävät luvat ja päätökset". Arviointiohjelmassa esitetyn lisäksi hankkeesta vastaavan tulee kuitenkin huomioida seuraavat asiat.

Kaavoitus

YVA-ohjelmassa esitetyn perusteella alueella on yleiskaava, eikä voimassa olevaa kaavoitusta tarvitse muuttaa. Toisaalla mainitaan suunnitelman tarve olla vahvistetun asemakaavan mukainen. Yhteysviranomaisen toteaa, että mikäli alueella voimassa oleva kaava on yleiskaava, alueelle tulisi laatia asemakaava ennen hankkeen toteuttamista. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan arviointiohjelman tiedot ovat virheelliset maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten suunnitelmien ja lupien osalta ja ne tulee tarkistaa arviointiselostukseen. Hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä Tornion kaupungin kaavoitustoimeen asian selvittämiseksi ja oikeiden tietojen esittämiseksi. Hankkeesta vastaavan on tärkeä tietää voimassa oleva kaava ja sen mahdollistama alueidenkäyttö ja rakentaminen sekä mahdolliset kaavoitustarpeet. Rakentamisen luvat kaupungissa käsittelee rakennusvalvontaviranomainen.

Tieliittymä

Voimassa olevassa Röyttän alueen asemakaavassa ei ole esitetty uudelle kuona-alueelta maantielle 922 johtavalle tieyhteydelle uutta liittymää ja siten liittyminen uudelta kaavailulta tieltä maantielle 922 ei ole asemakaavan mukaan mahdollista. Yhteysviranomainen katsoo myös, että kuvassa 3-3 uudelle tieyhteydelle esitetty liittymän sijainti sellaisenaan kuin se kuvassa on, ei täytä myöskään liikenneturvallisuudelle asetettuja vaatimuksia.

Jätteiden kansainväliset siirrot

Hankkeeseen saattaa liittyä jätejakeiden tuontia Suomen ulkopuolelta. Tältä osin arviointiselostuksessa tuleekin tuoda esille jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevat menettelyt ja luvat.

Kuonatuotteiden tuotteistaminen

Hankeen myötä syntyy uusi kuonajae, jonka tuotteistaminen voi tulla kyseeseen. Tuotteistamiselle asetetut vaatimukset ja rekisteröinnit on tuotava esiin keskeisiltä osiltaan arviointiselostuksessa.

Luonnonsuojelu

Arviointiselostuksessa on huomioitava luonnonsuojelulain (1096/1996) 48 §:n mukainen lupa poiketa säädetyistä rauhoitussäännöksistä (kapale: vaikutukset luontoon).

Tiealue

Arviointiohjelmassa on todettu, että kaapelin, putken, sähköjohdon tai muun vastaavan rakenteen sijoittaminen tiealueelle edellyttää ELY-keskuksen kanssa tehtävää sopimusta. Yhteysviranomainen toteaa, että tiealueella työskentelyluvat, liittymäluvat ja lupia kaapeleiden, johtojen tai putkien sijoittamiseksi tiealueelle haetaan Pirkanmaan ELY-keskuksesta, joka pyytää lupia myöntäessään tarvittaessa lausuntoa Lapin ELY-keskukselta. Linkki Pirkanmaan ELY-keskuksen sivuille esimerkiksi liittymien osalta on seuraava:

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/liittymät>.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Kaavoituksen ja viereisten Natura-alueiden osalta hankkeesta vastaavan tulee huomioida nyt esille tuotua yksityiskohtaisemmin Tornion terästehtaan kupeeseen suunniteltu osayleiskaavan muuttaminen (Koivuluoto ja Puuluoto). Kyseinen kaavoitusmenettely on meneillään, kuten se arviointiohjelmassa onkin tunnistettu. Hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä Tornion kaupungin kaavoitusviranomaiseen nyt suunnitellun sulatohankkeen sekä kaavoituksen ja sen yhteydessä tehdyn Natura-arvioinnin hyödyntämiseksi ja yhteensovittamiseksi.

Natura-menettely

Koska on kyse uudesta ja pysyvistä toiminnasta Natura-alueen läheisyydessä, yhteysviranomaisen katsotaan, että sulaton vaikutukset tehtaalla lähialueilla on arvioitava asianmukaisesti. Hankkeen vaikutusalueella (10 km:n säteellä) on neljä Natura-aluetta Suomen puolella.

Pajukari - Uksei - Alkunkarinlahden Natura-alue on nykyisen tehtaalla ilmaan johdettavien päästöjen vaikutusalue. Suunnitellun uuden sulaton vaikutukset voivat olla nykytilaan verrattuna myös positiivisia, mutta etenkin rakentamisen aikaiset vaikutukset sekä meluvaikutus on huomioitava tarkasti vaikutusten arvioinnissa ilmaan johdettavien päästöjen lisäksi. Perämeren kansallispuiston lähimmät saaret ulottuvat noin 6 kilometrin päähän tehdasalueesta. Nykyisen tehtaalla vaikutusalueella vireillä olevan ympäristölupahakemuksen mukaan ovat esimerkiksi Perämeren kansallispuistoon kuuluvista saarista Inakari ja Vähä-Huituri. Vuosina 2015 ja 2016 leväbiomassan nousu kansallispuiston saarten alueella mallin mukaan oli 0,3 – 0,5 g/m², enimmillään noin 5 % kokonaisbiomassasta. Tornion tehtaiden osuudeksi voidaan laskea viidennes eliölle suoraan hyödynnettävissä olevasta tyyppikuormasta, ja toisaalta typen on katsottu osalla näytteenottoeroista rajoittavan perustuotantoa.

Rajajokikomissio kiinnitti lausunnossaan arviointiohjelmasta huomiota merilohelle mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Suomessa vaelluskalat eivät ole Tornionjoen Natura-alueen suojelun perusteena, mutta ne ovat merkittäviä lajeja suojeluperusteena olevalle Natura-luontotyypeille fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) ja mainittu tietolomakkeella muina merkittävänä lajeina. Mahdolliset vaikutukset vaelluskaloille tai niiden puuttuminen ja sitä kautta myös Tornionjoen-Muonionjoen Natura-alueen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin (3210) kohdistuvat vaikutukset tulee selvittää ja kuvata arviointiselostukseen. Merilohen lisäksi Tornionjokeen nousevat meritaimen ja vaellussiika.

On huomioitava, että mikäli merkittäviä vaikutuksia ei voida sulkea yksiselitteisesti pois, on vaikutukset Natura-alueen suojeluperustelajeihin ja luontotyypeihin arvioitava asianmukaisesti luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti. Arviointikynnys on asiaan liittyvässä oikeuskäytännössä asetettu varsin alhaiseksi ja arvioinnin asianmukaisuudelle on asetettu varsin tiukat vaatimukset (mm. EYTI C-127/02). Asianmukainen arviointi tarkoittaa, että hankkeen kaikki vaikutukset sekä yhteisvaikutukset jo olemassa olevan tehtaalla sekä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa alueen suojelutavoitteiden näkökulmasta arvioidaan. Luonnonsuojelulaki mahdollistaa arvioinnin tekemisen joko erikseen tai osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Vaikutusten arviointi voi olla osana hakemusta, kun se on selkeästi eroteltu omaksi luvukseen tai vaihtoehtoisesti erillisenä arviointiselostuksen liitteenä.

Ympäristön nykytila ja ympäristövaikutusten arviointi

Seuraavassa yhteysviranomaisen esittää näkemyksensä mm. arviointiohjelmassa esitetystä ympäristön nykytilan kuvauksesta, ympäristöön kohdistuvien vaikutusten tunnistamisesta ja rajaamisesta sekä vaikutusten tunnistamiseen käytettävistä menetelmistä. Yhteysviranomaisen mukaan arviointiohjelmassa on tuotu esille pääosiltaan ne tärkeimmät ympäristöön vaikuttavat tekijät, jotka selvitysvaiheessa tulee arvioida. Arviointiohjelman mukaan vaikutusten arviointi käsittää myös toiminnan rakentamisen, käytön ja toiminnan lopettamisen aikaiset vaikutukset. Merkittävimmiksi hankkeen aiheuttamiksi ympäristövaikutuksiksi on arviointiohjelmassa tunnistettu vaikutukset sivutuotteiden ja jätteiden käsitteilyyn, ilmanlaatuun, vesistön tilaan ja kalastukseen, sekä melu-, värinä- ja liikennevaikutukset. Positiivisena vaikutuksena esille on tuotu materiaali- ja tehokkuuden parantuminen luonnonvarojen käytön tehostumisen myötä. Arvioinnissa tullaan keskittymään erityisesti niihin vaikutuksiin, jotka ennakolta arvioidaan merkittäviksi ja koetaan sidosryhmien taholta tärkeinä. Vaikutusten merkittävyyttä todetaan arvioitavan hyödyntäen soveltuvin osin IMPERIA-hankkeessa kehitettyä lähestymistapaa, jossa huomioidaan kohteen herkkyys ja muutoksen suuruus. Arviointiprosessin edessä arvioidaan ympäristövaikutusten vähentämiseksi, rajaamiseksi ja niiden seuraamiseksi tehtävät toimenpiteet ja ne tullaan esittämään arviointiselostuksessa.

Keskeisimpinä puutteina nykytilan kuvauksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin osalta yhteysviranomaisen tuo esille seuraavat asiat. Nykytilan kuvausta tulee täydentää erityisesti kulttuuriympäristöä ja maankäyttöä koskevilta osiltaan, kuten tässä lausunnossa on jäljempänä esitetty. Vaikutusten arvioinnin osalta hankkeesta vastaavan on varmistettava, että käytettävät menetelmät ja lähtötiedot kuvataan riittävän tarkasti arviointiselostuksessa. Asia on syytä nostaa esille jo arviointimenettelyn aikana, jotta varmistetaan riittävä vuoropuhelu asian osalta ennen arviointiselostuksen jättämistä yhteysviranomaiselle. Menetelmien ja lähtötietojen esittämisen tärkeys korostuu koko arviointimenettelyssä ja eritoten siitä saatavissa tuloksissa. Mikäli yhteysviranomaisella ei ole käytettävissään kyseisiä tietoja, ei yhteysviranomaisen voi tehdä perusteltua päätelmääkään. Arvioinnissa on huomioitava myös merkittävimmät epävarmuustekijät vaikutuskohtaisesti ja näiden vaikutus hankkeen toteuttamiskelpoisuudelle on tuotava esiin.

Ympäristön nykytilan kuvaus

Arviointiohjelmassa on esitetty kuvaus hankkeen nykytilasta jo olemassa olevan tiedon perusteella. Nykytilan kuvauksessa on huomioitu keskeiset asiat ja yhteysviranomaisen pitää nykytilan kuvausta pääosiltaan riittävänä, mutta edellyttää kiinnittämään nykytilan kuvauksen osalta enemmän huomiota seuraavassa esitettyihin ja muissa tämän lausunnon kapaleissa esille tuotuihin asioihin.

Maankäyttö ja rakennettu ympäristö

Maankäytön ja rakennetun ympäristön osalta yhteysviranomaisen pitää arviointiohjelmassa esitettyä nykytilan kuvausta täysin riittämättömänä erityisesti tehdasalueen osalta. Nykytilan kuvauksessa tulee kuvata hankkeen johdosta muuttuvat alueet ja niihin kohdistuvat maankäyttövai-
kutukset. Hankkeen toteutuessa arviointiohjelmassa esitettyllä tavalla, on sillä merkittäviä vaikutuksia tehdasalueen nykyisiin toimintoihin, joiden nykytilan kuvaus on jäänyt arviointiohjelmassa tekemättä. Erityisesti

hankkeesta vastaavan tulee kiinnittää huomiota kylmävalssaamon vedenkäsittelylaitteiden ja kuonankäsittelyalueen nykyisiin toimintoihin. Nykytilan kuvausta onkin oleellisesti täydennettävä edellä esitetyn mukaisesti, jotta myös aiheutettavat vaikutukset osataan ottaa huomioon ja arvioida.

Arviointiselostuksen tulee sisältää kartta, josta ilmenevät asiakirjoissa ilmoitettujen paikkojen sijainnit. Puuluodon asunto- tai asukasmäärä on nykytilatieto, joka tulee esittää. Satamasta on meriväylä, joka tulee mainita, koska toisaalla todetaan, että tehtaiden materiaalikuljetus tehdään pääosin meriteitse.

Arviointiohjelman perusteella ei saa selvää, mikä ja millainen kaava alueella on voimassa. Yhteysviranomaisen toteaa, että alueella on voimassa vain yksi kaava, eli yksityiskohtainen kaava. Kaava tulee yksilöidä (nimi ja voimaantulopäivämäärä). Arviointiselostuksesta tulee käydä ilmi, mihin käyttötarkoitukseen hankealue on osoitettu ja millaiset kaavamääräykset ohjaavat alueen käyttöä ja rakentamista. Lisäksi yhteysviranomaisen toteaa, että kaava ei ole hanke, vaan suunnitelma. Kaavahankkeella tarkoitetaan ilmeisesti kaavoitusta eli kaavan laatimista. Kaavoitus on alueidenkäytön suunnittelua, koska maa-alueiden lisäksi alueidenkäyttöä suunnitellaan myös vesialueilla.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön nykytilan kuvauksen osalta yhteysviranomaisen tukeutuu museoviraston ja Tornionlaakson maakuntamuseon lausuntoihin, jotka hankkeesta vastaavan on huomioitava. Yhteenvetona yhteysviranomaisen toteaa, että arvioinnissa tulee huomioida vaikutusalueella sijaitsevat, maakuntakaavan lisäksi myös yleis- ja asemakaavoissa suojellut alueet ja kohteet. Arviointiohjelmassa esitetty lähdeaineisto ja arviointitapa liittyen maisemaan ja kulttuuriympäristöön on hyvin niukka, vaikka aineistoa liittyen kulttuuriympäristöön on olemassa. Arviointiohjelman nykytilan kuvauksessa (kohdassa 6.10) on lyhyesti luonnehdittu alueen maisemakuvaa ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä mainittu entinen Röyttän merivartioasema.

Päästöt vesiin

Vesistön nykytilan kuvauksessa vesistön ekologista tilaa on tarkasteltu vesienhoidon toisen suunnittelukauden luokittelun (perustuu vuosien 2006-2012 aineistoon) perusteella. Elokuussa 2019 on julkistettu vesienhoidon kolmannen suunnittelukauden luokittelu, joka perustuu vuosien 2012-2017 aineistoon. Purkuvesien ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelu tulee päivittää selostusvaiheessa vastaamaan uusinta luokittelua.

Pohjaeläinten osalta (kappale 6.4.6) vesistön nykytilan tarkastelussa on ollut mukana tarkkailutiedot vuodelta 2018, mutta kasviplanktonin osalta (kappale 6.4.5) vuosi 2018 puuttuu. Arviointiselostuksessa vuoden 2018 tulokset on huomioitava myös kasviplanktonin osalta.

Vesitalousasiat

Sulaton tarvitsema prosessi- ja jäähdytysvesi tullaan ottamaan merestä Tornion tehtaiden nykyisestä vedenottoapaikasta. Vedenkulutuksen arvioidaan olevan hankkeen toteutumisen jälkeen reilu 522 000 m³/a. Arviointiohjelmassa ei ole esitetty, miten vedenottomäärä muuttuu nykytilanteeseen verrattuna. Arviointiselostuksessa tulee esittää vedenottomäärä nykytilanteessa ja arvio vedenottomäärästä hankkeen toteutumisen jälkeen sekä tarvittaessa arvioitava vedenoton ympäristövaikutuksia (erityisesti mikäli vedenottomäärä merkittävästi kasvaa nykytilanteeseen verrattuna).

Ilmanlaatu, päästöt ilmaan ja ilmasto

Arviointiohjelmassa on kuvattu kattavasti Tornio - Haaparanta alueen ilmanlaadun tilaa viime vuosina tehtyjen mittausten ja selvitysten perusteella. Esille on nostettu keskeisimmät selvitetty muuttujat ja verrattu niitä mm. olemassa oleviin raja- ja tavoitearvoihin. Yhteysviranomainen näkee kuitenkin tarpeelliseksi, että tässä yhteydessä huomioidaan rinnan myös alueelta tehtyjen bioindikaattoritutkimusten tulokset, kuten sammalten raskasmetallitutkimukset. Samassa yhteydessä on huomioitava Tornion tehtaiden päästöjen kehitys keskeisimpien päästökomenttien osalta hankkeen päästöt huomioiden, jotta nykytilan kuvauksen perusteella saa käsityksen päästöjen ja vaikutusten kehityksen suunnasta ja alueellisesta vaikuttavuudesta.

Yhä keskeisemmäksi nousseiden ilmaston kohdistuvien vaikutusten osalta yhteysviranomainen olisi nähnyt tarpeelliseksi huomioida kasvihuonekaasujen nykyiset päästöt niin tehdas alueen kuin liikenteen osalta jo nykytilankuvauksen yhteydessä. Erityisesti yhteysviranomainen pitää tätä tärkeänä, jotta hankkeen vaikutuksia kasvihuonekaasupäästöjen kehitykseen olisi voinut tarkastella jo arviointiohjelman yhteydessä. Asia on kyllä tuotu esille suunnitelmassa ympäristövaikutusten arvioimiseksi, mutta sen nostaminen esille jo nykytilan kuvauksessa olisi ollut tarkoituksenmukaista ja se on huomioitava arviointiselostuksen yhteydessä.

Luonto

YVA-ohjelmassa sekä tehdasalueen että ympäröivän alueen kasvillisuuden ja eläimistön nykytilaa on kuvattu yleispiirteisesti. Alueen nykytilan kuvauksen tulee perustua ajantasaiseen tietoon, ja sitä tulee täydentää YVA-selostukseen olemassa olevan tiedon, aikaisempien selvitysten (mm. Tornion kaupungin Arction kaava-aineistot) perusteella. Arction osayleiskaavaa varten alueelta on laadittu mmm. kattava linnustaselvitys vuonna 2018.

Yhteysviranomainen pitää hyvänä menettelyä, että päivitettyt lajitiedot pyydetään ELY-keskuksesta. Lisäksi Metsähallitukselta tulee pyytää lajitiedot hankkeen vaikutusalueelta. Vedenalaisesta luonnosta sekä rannikkovyöhykkeestä on kerätty paljon tietoa viime vuosina sekä VELMU-inventoinneissa että Metsähallituksen toimesta ja erilaisissa vedenalaisen luonnon kartoituksiin liittyvissä hankkeissa (Seamboth -hanke 2017-2020).

Päivitetyt Natura-tietolomakkeet saa ELY-keskuksesta. Nykytilan kuvauksessa on syytä huomioida myös, että Perämeren pohjukka jokisuistoineen on luokiteltu ekologisesti merkittäväksi merialueeksi (EBSA).

Natura-alueet ja suojelualueet

Arviointiohjelmassa on tunnistettu tehdasalueen lähialueen suojelualueet ja Natura-alueet sekä muut luonnon kannalta arvokkaat alueet 20 kilometrin säteisen ympyrän alueelta. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että tiedot on kerätty myös Ruotsin puolen suojelukohteista. Pajukari - Uksei - Alkunkarinlahti sijaitsee lähimmillään noin kilometrin päässä tehdasalueesta. Perämeren kansallispuiston lähimmät saaret sijaitsevat puolestaan 6 kilometrin päässä ja vesialue noin 10 kilometrin päässä tehtaasta. Perämeren saarten lähimmät saaret sijaitsevat noin 9 km tehdasalueelta itäkaakkoon ja Tornionjoki - Muonionjoen Natura-alue tehdasalueen luoteispuolella. Arviointiselostukseen tulee tarkentaa hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien Natura-alueiden suojeluperusteet.

Lisäksi yhteysviranomaisen tarkentaa, että Arction osayleiskaavatyön yhteydessä Alkunkarinlahdelta löytyi luontotyyppiä maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät (9030) sekä tietolomakkeella (Natura) mainittujen luontotyyppien lisäksi myös vaihettumis- ja rantasoita (7140) ja mahdollisesti rannikon laguuneiksi soveltuva vesialue (1150).

Rauhoitetut, uhanalaiset ja luontodirektiivin liitteen IV lajit

Tehdasalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole tiedossa olevia rauhoitettujen tai uhanalaisten lajien esiintymiä. Koivuluodon osayleiskaavatyössä Koivuluodon ja Puuluodon väliseltä alueelta havaittiin kaavatyön yhteydessä viitasammakko (*Rana arvalis*), joka on rauhoitettu ja luontodirektiivin liitteen IV (a) tiukasti suojelema laji. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueita ei saa hävittää tai heikentää (LSL 49 §). Havainto on noin kilometrin päässä tehdasalueen koillispuolella. Osayleiskaavaan selvityksessä todettiin, että lajia voi olla harvakseltaan myös muualla Koivuluodon alueella, ja alueella on runsaasti viitasammakolle sopivia elinympäristöjä; luhtarantoja, lammikoita ja lampareita. Lajin esiintymistä Röyttän luhtarannoilla ja vesiallikkoissa ei voida näin ollen sulkea pois tehdasalueen koillispuolelta. Mikäli hankkeeseen liittyvät maankäytön muutokset tehdasalueella koskevat myös potentiaalisia viitasammakkoympäristöjä, tulee lajin mahdollinen esiintyminen alueella kartoittaa. Lähinnä tehdasalueelle sijoittuvista toiminnoista uuden tien linjaus voi koskettaa alueita, joilla on viitasammakolle sopivaa elinympäristöä.

Linnusto ja muu eläimistö

Arviointiohjelmassa on tunnistettu IBA ja FINIBA-alueet hankkeen välittömässä läheisyydessä ja vaikutusalueella. Maakunnallisesti arvokkaita lintualueita ei ole paikkatietoaineistona, mutta alueet on kuvattu esimerkiksi seudun lintutieteellisen yhdistyksen Xenus ry:n Sirri-vuosijulkaisuissa 41/2016 ja 42/2017. Tornionjoen suu: Pukulmi, Leppikari ja Pirkkiön Oraskerin pellot on lähinnä tehdasaluetta sijaitseva maakunnallisesti arvokkaaksi kerääntymisalueeksi arvioitu kohde, ja tästä esimerkiksi Oraskerin pellot jäävät osin kuljetuksien vaikutusalueelle. Perusteena alueelle on mainittu meri- ja metsähanhi sekä suokukko. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet tehdään lähialueella sekä ajantasaiseen tietoon perustuva kuvaus lähialueen linnustosta tulee lisätä arviointiselostukseen.

Alueen nykytilaselvityksissä on tuotu esiin alueella esiintyvistä hyljelajeista harmaahylje. Harmaahylje ja itämerennorppa ovat kumpikin Suomen vastuulajeja ja luontodirektiivin liitteen II lajeja. Arviointiohjelmassa ei kerrota esiintyykö hankealueen läheisyydessä hyljelajeja tai jos esiintyy niin millaisia määriä. Hylkeiden osalta selvitystä tulee täydentää olemassa olevaan tietoon perustuen.

Yhteysviranomaisen näkemys on, että olemassa oleva tieto on pääosiltaan riittävä taso arvioinnin perustaksi, kun huomioidaan hankkeen sijoittuminen jo teollisessa käytössä olevalle alueelle sekä lähialueelta vuonna 2018 kerätty linnusto- ja luontotieto sekä muu olemassa oleva selvitystieto. Nykytilan kuvausta tulee kuitenkin huomattavasti päivittää ja tarkentaa arviointiselostusvaiheessa. Viitasammakon potentiaalisten elinympäristöt tulee kartoittaa, mikäli tie sijoitetaan tehdasalueen koillispuolelle rantavyöhykkeeseen.

Maa- ja kallioperä sekä pohjavedet

Maa- ja kallioperän sekä pohjaveden osalta yhteysviranomaisen pitää arviointiselostuksessa esitettyä riittävänä ja siinä on osattu keskittyä olennaiseen. Erityisesti yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että arviointiselostuksessa on nostettu esille alueella tehdyt tutkimukset pilaantuneiden ja rakentamisessa käytettyjen maamassojen osalta.

Tunnistetut ja arvioidut ympäristövaikutukset

Merkittävimmiä sulattohankkeen aiheuttamiksi ympäristövaikutuksiksi on arviointiohjelmassa tunnistettu vaikutukset mm. sivutuotteiden ja jätteiden käsittelyyn, vaikutukset ilmanlaatuun ja vesistön tilaan, kuten edellä tässä lausunnossa on todettu. Yhteenvetona esitetyistä yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa tulee tunnistetut vaikutukset priorisoida huomattavasti arviointiohjelmassa esitettyä selkeämmin. Arvioinnissa saatujen tulosten perusteella tulee nostaa keskeisimmät vaikutukset selkeästi esille. Arviointiselostuksessa on myös perusteltava, mikäli nyt arviointiohjelmassa merkittäväksi esitetty vaikutus on todettu jäävän ennalta arvioitua vähäisemmäksi.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön osalta tehtävän arvioinnin osalta ELY-keskuksen näkemys on museoviraston ja Tornionlaakson maakuntamuseon lausuntojen mukainen. Yhtenä arvioitavista ympäristövaikutuksista ovat vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön. Suunnitelmassa ympäristövaikutusten arvioinnissa (kohdassa 7.10.1 ja 7.10.2) on esitetty lyhyesti alueen maankäyttöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia. Arviointi on tarkoitus toteuttaa kartta- ja ilmakuvatarkastelujen ja hankesuunnitelman perusteella.

Arvioinnissa käytetyt selvitykset tulee selostuksessa nimetä ja luetella. Lisäksi ohjelmassa esitettyä arviointialuetta tulee rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta laajentaa esitetystä. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa ja huomioida hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat kulttuuriympäristön kohteet (tarkastelualue 10 km). Arvioinnissa tulee huomioida ja hyödyntää sekä paikalliset, maakunnalliset että valtakunnalliset rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnit ja selvitykset. Arvioinnissa käytettävät selvitykset tulee nimetä arviointiselostuksessa.

Päästöt vesiin

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa ei tuoda selkeästi esiin vesistökuormituksessa tapahtuvaa muutosta uuden sulaton myötä, miltä osin esitettyä tuleekin tarkentaa arviointiselostuksessa. Vedenkäsittelyä koskevan kappaleen (3.2.6) perusteella prosessialueelta poistuvat vesimäärät ovat pieniä ja koostuvat pääasiassa pesuvesistä jotka päätyvät prosessiviemäriin ja edelleen Tornion tehtaiden olemassa olevaan prosessiveden käsittelyjärjestelmään. Kappaleessa 7.5 todetaan, että Outokumpu Chrome Oy:n suunniteltu sulatto aiheuttaa lähinnä jäähdytysvesikuormitusta ja lisää jonkin verran jätevesikuormitusta. Tämän perusteella on vaikea arvioida, pitäisikö esim. jäähdytys- ja/tai jätevesien vaikutuksia arvioida mallintamalla.

Vesitalousasiat

Arviointiohjelmassa ei ole tunnistettu hankealueelle osittain kohdistuvaa tulvariskiä. Tulvat alueella voivat aiheutua sekä Tornionjoen vesistötulvista, että merivesitulvista. Tulva-alueet kohdistuvat erityisesti arviointiohjelman kuvassa 3-3 esitetyille kuonanvarastointialueille. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueen tulvariskit tulee tunnistaa arviointiohjelmassa ja -selostuksessa. Arvioinnissa tarkasteltavana tulvana tulee käyttää vähintään kerran 250 vuodessa toistuvaa merivesitulvaa. Ajantasaistet tulvakartat on saatavilla ympäristöhallinnon tulvakarttapalvelusta osoitteesta www.ymparisto.fi/tulvakartat

Lisäksi aineistoissa tulee kuvata, miten tulvariskit on huomioitu hankkeen suunnittelussa ja miten mahdollinen merivesitulva voisi vaikuttaa hankkeessa toteutettaviin toimintoihin (esim. liikenneyhteyksien katkeaminen, varastointialueiden kastuminen). Tulvariskit ja niihin varautuminen tulee tarvittaessa kuvata myös onnettomuus- ja häiriötilanteiden arvioinnissa.

Ilmanlaatu, päästöt ilmaan ja ilmasto

Sulaton ilmaan johdettavien päästöjen määrää lähdetään tarkastelemaan lainsäädännön sallimien maksipäästörajojen perusteella, jolloin mm. komission täytäntöönpanopäätöksiä sallimia sitovia päästötasoja pidetään mallinnuksen lähtökohtana. Kyseistä menettelyä yhteysviranomaisen pitää oikeana ja vakiintuneena tapana. Arviointiohjelman mukaan uuden sulaton keskeisimmät päästöt mallinnetaan huomioiden olemassa olevien toimintojen päästöt, joiden osalta tulee huomioida Röyttän teollisuusalue kokonaisuutena. Saatuja tuloksia verrataan mm. lainsäädännön mukaisiin ohje- ja raja-arvoihin. Arviointiohjelmassa ei ole kuitenkaan tuotu esille millä ohjelmilla tai malleilla arviointi suoritetaan. Kyseinen tieto yhdessä keskeisimpien lähtötietojen kanssa tulee käydä ilmi arviointiselostuksessa ja asia on tarkoituksenmukaista tuoda esille jo esim. hankkeen ohjausryhmän kokouksessa ennen arviointien tekemistä. Arvioinneissa on huomioitava myös merialueelle kohdistuvat vaikutukset, vaikka painopiste olisikin tehdasalueelta pohjoiseen kohdistuvissa vaikutuksissa.

Kasvihuonekaasupäästöjen vaikutuksen arvioinnin ulottamista kattamaan kuljetusten ja sulaton aiheuttamat päästöt, huomioiden alueella tapahtuvien muutosten vaikutus, yhteysviranomaisen pitää erityisen hyvänä asiana. Lisäksi yhteysviranomaisen suosittelee kyseisen arvioinnin laajentamista luonnonvarojen käyttöönkin liittyviin asioihin.

Sosiaaliset vaikutukset ja virkistyskäyttö

Arviointiohjelmassa on todettu, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät muihin hankkeen aiheuttamiin vaikutuksiin joko välittömästi tai välillisesti ja vaikutusten arvioinnissa on tarkoitus yhdistää eri osatekijöiden, kuten terveys- ja sosiaalisten vaikutusten arviointia. Arvioinnin on tarkoitus kattaa niin elinoloihin, viihtyvyyteen kuin hyvinvoinnin kohdistuvat vaikutukset. Arviointi perustuu käytännössä jo olemassa olevan tiedon hyödyntämiseen ja niiden perusteella tehtävään asiantuntija-arviointiin. Arvioinnissa hyödynnetään lisäksi YVA-menettelyn aikana mm. median ja mielipiteiden kautta saatu palaute hankkeesta. Hankkeen vaikutukset vaikutusalueen elinkeinotoimintaan arvioidaan samoin kuin kuvataan vaikutukset työllisyyteen, jotka tuleekin yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tehdä huomioiden myös olemassa olevat toiminnot. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten rajaus kohdennetaan päästölähteiden lähialueelle huomioiden herkäät kohteet ja arvioinnissa tunnistetaan ne alueet, väestöryhmät tai virkistyskäyttömuodot, joihin vaikutukset erityisesti kohdentuvat. Lisäksi arvioinnissa tuodaan esille mahdollisten haittavaikutusten lieventäminen. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että tunnistettujen vaikutusten lieventäminen ja ylipäänsä lieventämiskeinot sekä vertailu jo olemassa olevaan tilanteeseen tuodaan selkeästi esille arviointiselostuksessa. Kokonaisuudessaan yhteysviranomaisen pitää esitettyä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia riittävänä, kun edellä esitetyt asiat otetaan arvioinnissa huomioon.

Lisäksi yhteysviranomaisen huomauttaa, että SOVA on suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia, eikä se kuulu hankkeiden ympäristövaikutusten arviointiin. Sitä vastoin sosiaalisten vaikutusten arviointi on osa laajaa ympäristövaikutusten käsitettä, koska siihen kuuluvat mm. väestöön ja elinoloihin kohdistuvien vaikutusten arviointi.

Vaikutukset luontoon

Arviointiohjelmassa on esitetty asianmukaisesti arvioinnissa huomioitavaksi hankkeen rakennusvaiheen ja toiminnan päättymisen suorat ja epäsuorat vaikutukset sekä toiminnanaikaiset suorat ja välilliset vaikutukset hankkeen vaikutusalueella. Tarkempi kuvaus arviointimenetelmistä luontovaikutusten osalta kuitenkin puuttuu. Myöskään arvioinnin kohteita ei ole rajattu mitenkään muutoin kuin painottamalla EU:n luonto- ja lintudirektiiviä. Mm. ilmaan johdettujen päästöjen, melumallinnuksen sekä jätevesi- ja jäähdytysvesitarkastelujen tulokset on avattava kunkin luontoarvon näkökulmasta, kun vaikutuksia arvioidaan. Yhteisvaikutusten osalta tulee huomioida esimerkiksi Tornion teollisuusalueeksi kaavoitama Koivuluodon alue, ja sen vaikutus kasvillisuuden peitteisyyteen esimerkiksi meluvaikutusten osalta.

Arviointiselostuksessa tulee esittää alustavasti toimenpiteet, joilla mahdollisia heikentäviä vaikutuksia voidaan lieventää sekä suorien, että välillisten vaikutusten osalta luontovaikutusten näkökulmasta.

Vaikutukset luontoon, rauhoitetut, uhanalaiset ja luontodirektiivin liitteen IV lajit

Jätevesien ja jäähdytysvesien mallinnuksessa ilmenevällä vaikutusalueella tulee arvioida vaikutukset vedenalaiseen luontoon; luontotyypeihin

ja lajeihin. Alueen ranta- ja merialueilla esiintyy useita rauhoitettuja, luontodirektiivin liitteen IV putkilokasvilajeja, joiden esiintymispaikkojen hävittäminen on luonnonsuojelulain 42 §:n (1096/1996) nojalla kielletty. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Mahdollinen lajeja koskeva luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupamenettely on syytä mainita myös kohdassa 5.7. Muut tarvittavat luvat. Tornion edustalla tavataan direktiivikasvilajeista ainakin lietetatarta (*Persicaria foliosa*).

Lisäksi Koivuluodon länsi- ja etelärannalla kasvaa mm. rauhoitettua ja uhanalaista veripunakämmekkää (*Dactylorhiza incarnata ssp. cruenta*) sekä silmällä pidettävää suopunakämmekkää (*Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata*). Luonnonsuojelulain LSL 42 §:n mukaiset rauhoitussäädökset koskevat myös veripunakämmekkää.

Vaikutukset viitasammakkoon tulee selvittää. Esimerkiksi metallilaskeumien on todettu olevan moninkertaiset Puuluodon alueella verrattuna taustapitoisuuksiin. Samoin todennäköisellä ilmapäästöjen ja meluvaikutuksen alueella sijaitsee IBA -alue (910011 Tornionjoen suisto). Lisäksi tieyhteys Röyttään kulkee maakunnallisesti arvokkaan lintualueen läpi. Alueelle sijoittuu myös merkittäviä muuttoreittejä.

Sivutuotteet ja jätteiden käsittely

Sivutuotteiden ja jätteiden käsittelyyn kohdistuvat vaikutukset ovat arvioitu arviointiohjelmassa yhdeksi merkittävimmäksi asiaksi. Koko sulattohankkeella tuleekin olemaan toteutuessaan huomattava vaikutus Tornion tehtaiden sivutuotteiden ja jätteiden käsittelyyn. Vaikutusten arviointi tulee tältä osin nojautumaan asiantuntija-arvioon ja hankkeen suunnittelun aikana tehtyjen prosessivalintojen ja ennakkokokousten merkitys on tässä suuri. Arviointi huomioi myös rakentamisen aikana muodostuvat jätejakeet ja niiden käsittelyn vaikutukset, mutta varsinaisen hankkeen ulkopuolella tehtävän käsittelyn tai loppusijoituksen vaikutukset on jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Yhteysviranomaisen korostaa, että asian osalta arviointiselostuksesta tulee käydä selkeästi esille arvio muodostuvista sivutuote- ja/tai jätejakeista keskeisine ominaisuuksineen ja hyödyntämistä rajoittavine haitta-aineineen. Mikäli syntyviä jakeita on tarkoitus tuotteistaa, on hankkeesta vastaavan jo tässä vaiheessa tunnistettava tarvittavat menettelyt kyseisen asian loppuun saattamiseksi ja tuotava tämä esiin arviointiohjelmassa merkittävimpien jakeiden osalta. Asian osalta korostuu myös eri vaihtoehtojen vertailu, jossa tulee huomioida nykyiset prosessit ja nykyisten jakeiden hyödyntämispotentiaali käyttökohteineen sekä vaikutukset nykyisiin jätealueisiin.

Liikenne

Arviointiohjelmassa kuvassa 3-3 sivulla 25 on kuvattu hankkeen alustavat paikat eri toiminnoille. Kuvan mukaisesti uusi tieyhteys on tarkoitus rakentaa kuonan varastoalueilta maantielle 922, ns. Kromitielle. Kuvasta selviää, että lähellä ajateltua uutta liittymäkohtaa sijaitsee jo olemassa oleva Terästien liittymä. Terästietä käytetään pääosin tehtaan henkilölii-

kenteeseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että uuden liittymän sijaintikohdasta tulee tarkistaa suunnittelun aikana. Yhtenä vaihtoehtona voi olla liikenteen ohjaaminen kulkemaan ainoastaan olemassa olevan Terästien liittymän kautta.

Liikennevaikutukset on tarkoitus arvioida arviointiselostuksessa laajasti, mitä yhteysviranomaisen pitää hyvänä. Vaikutusten arviointi kohdistuu lähinnä Kromitien alueeseen, mitä voidaan pitää riittävän laajana tarkastelualueena.

Kalasto- ja kalatalousasiat

Kalastoon ja kalatalousasioihin liittyvien asioiden osalta yhteysviranomaisen yhtyy kalatalousviranomaisen lausunnossaan esittämään näkemykseen, sekä kappaleessa "Natura-menettely" esittämäänsä.

Melu ja tärinä

Meluvaikutusten arvioinnin on todettu perustuvan sulaton suunnittelutietoihin, toimintaan liittyvien kuljetusten määriin ja olemassa oleviin tietoihin alueen melutasosta. Meluvaikutusten arviointi tehdään melumallinnuksen avulla hyödyntäen yhteispohjoismaista teollisuus- ja tieliikennemelumallia. Arviointiohjelmassa on myös tuotu hyvin esille mallissa ja arvioinnissa huomioon otettavia keskeisiä asioita. Yhteysviranomaisen pitää melun sekä tärinän osalta esitettyä arviointia kokonaisuudessaan riittävänä ja asianmukaisena, kun vielä huomioidaan tässä lausunnossa luonnonsuojelun osalta esitetty sekä annetuissa lausunnoissa esille tuodut näkökannat. Yhteysviranomaisen painottaa, että hankkeesta vastaavan tulee huomioida kyseiset asiat laitehankintojen ja toimintojen sijoittamisen osalta hankesuunnittelun eri vaiheiden yhteydessä ja eritoten tehtävissä tarjouspyynnöissä, jotta arviointi ja sen tulokset osataan hyödyntää, eikä näiltä osin tulisi tarvetta korvaus- tai lisäinvestoinneille. Melun ja tärinän aiheuttamien vaikutusten ennaltaehkäiseminen on pääsääntöisesti hyvin toteutettavissa jo suunnittelun yhteydessä, kunhan ne tiedostetaan ja otetaan huomioon päätöksenteossa hankkeesta vastaavan puolelta.

Maaperä

Maaperän osalta yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa tulee erityisesti rakentamisen aikaisten massojensiirtojen osalta arvioida mahdollisten pilaantuneiden maiden johdosta tehtävät toimenpiteet niiden toimittamiseksi jatkokäsittelyyn, loppusijoittamiseen tai hyödyntämiseen esim. tehtaiden omiin toimintoihin.

Onnettomuus- ja häiriötilanteet

Arviointiohjelman mukaan sulaton häiriötilanteet kuvataan ja niiden vaikutukset ympäristöön arvioidaan. Lisäksi arvioidaan ympäristöonnettomuusriskien tyyppi, todennäköisyys ja ympäristövaikutukset, joiden osalta huomioidaan lieventämismahdollisuudet. Erityisesti huomiota tulaa kiinnittämään mahdollisiin kaasuvuotoihin ja tulipaloriskeihin. Itse arvioinnissa tullaan hyödyntämään jo olemassa olevia tietoja ja kokemuksia eri lähteistä, kuten nykyisiltä tehtailta saatavia tietoja.

Yhteysviranomaisen pitää erittäin tärkeänä, että merkittävimmät onnettomuus- ja häiriötilanteet tullaan huomioimaan jo arviointimenettelyn yhteydessä, jotta niiden vaikutuksia ympäristöön ja ylipäänsä olemassa oleviin

toimintoihin voidaan ottaa huomioon. Arvioinnissa tulee myös huomioida eri onnettomuus- ja häiriötilanteiden vaikutusalueet ja tarkastella niitä rinnan tämän hetkisten tunnettujen ja mallinnettujen onnettomuuskenaarioiden kanssa. Esim. arviointiselostuksesta on käytävä ilmi, onko hankkeella arvioitu olevan vaikutuksia mm. nykyisiin Seveson mukaisiin vyöhykerajoihin.

Yhteisvaikutukset

Hankkeella ei ole tunnistettu olevan yhteisvaikutuksia muiden tiedossa olevien tulevien hankkeiden kanssa. Yhteisvaikutukset Tornion tehtaiden nykyisten toimintojen osalta huomioidaan mm. ilmaan johdettavien vaikutusten osalta. Yhteysviranomaisen pitää arviointia yhteysvaikutusten osalta riittävänä.

Elinkaaritarkastelu

Hankkeen elinkaaren aikaisten vaikutusten tarkastelu jää yleensä pieneen rooliin YVA-menettelyn yhteydessä. Nyt esitetyistä arviointiohjelmasta arviointi ei käy esille. Tämä on kuitenkin otettava lainsäädännön mukaan huomioon ja tarkasteltava tämänkin menettelyn yhteydessä. Hankkeen elinkaaren aikaisten merkittävimpien vaikutusten tarkastelu voidaan tehdä erillisenä osionaan, mutta myös jokaisen arvioitavan vaikutuksen osalta ns. kohdekohtaisena arviointina. Hankkeesta vastaavan tuleekin huomioida kyseinen asia arviointiselostuksen yhteydessä kokonaisuudessaan eri vaikutusten osalta.

Kansainvälinen arviointi

Kyse on valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista, kun hankkeella on todennäköisesti valtioiden rajat ylittäviä merkittäviä vaikutuksia. Ruotsille onkin edellä todetulla perusteella annettu mahdollisuus osallistua arviointimenettelyyn. Kansainvälisen arvioinnin tarve tulee esittää arviointiselostuksessa Espoon sopimuksen mukaisesti.

Tarkastelu- ja vaikutusalueen rajaukset

Tarkastelualueen on todettu riippuvan tarkasteltavasta vaikutuksesta ja rajaamiset tehdään vaikutuskohtaisesti. Esim. ilmaan johdettavien päästöjen osalta tarkastelualueeksi on esitetty 10 km, mikä perustuu jo tehdyn mallitarkastelun tuloksiin. Tarkastelualueita rajataan jo tehtyjen leviämismallitarkastelun perusteella mm. ilmaan ja mereen johdettavien päästöjen osalta. Alueiden arvioinnissa hyödynnetään myös vastaavanlaisista hankkeista saatuja tietoja mm. sivutuotteiden ja jätteiden käsittelyn sekä kalastoon kohdistuvien vaikutusten osalta, sekä asiantuntija-arvioiteja ja lainsäädännöstä tulevia rajoitteita. Yhteysviranomaisen pitää esitettyjä tarkastelualueiden rajauksia riittävinä, kun tarkastelussa huomioidaan tässä lausunnossa esille nostetut asiat. Varsinainen vaikutusalueiden määrittely on todettu tehtävän arviointityön tuloksena. Kokonaisvaltaisesti voidaan todeta, että tarkasteltavat alueet määräytyvät jo olemassa olevan tiedon pohjalta ja vaikutusalueen laajuus määräytyy lopullisesti arviointityön aikana, mikä on yhteysviranomaisen mielestä luontevaa ja tarkoituksen mukaista. Vaikutusalueen osalta tulee arviointiselostuksessa käydä yksiselitteisesti ilmi mihin kohtaan arviointi on ns. lopetettu ja millä perusteella.

Vaihtoehtojen vertailu ja merkittävyyden arviointi

Arviointiohjelmassa on esitetty, että kunkin vaikutuksen osalta tarkastellaan vaikutuksen muutosta nykytilasta tarkasteluhetkeen ja vaikutuksia vertaillaan hankevaihtoehtojen välillä. Vaihtoehtojen keskeiset vaikutukset (myönteiset, kielteiset ja neutraalit) tuodaan esille ja niitä vertaillaan esim. neliportaisen asteikon avulla. Samalla tuodaan esille vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus. Vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan mm. vertaamalla ympäristön sietokykyä kunkin ympäristörasituksen suhteen ottaen huomioon alueen nykyinen ympäristökuormitus. Arvioinnissa hyödynnetään soveltuvin osin IMPERIA-hankkeessa kehitettyä lähestymistapaa, jossa huomioidaan kohteen herkkyys ja muutoksen suuruus.

Vaihtoehtojen vertailun ja vaikutusten merkittävyyden arvioinnin osalta yhteysviranomaisen pitää erittäin tärkeänä, että kuka tahansa ymmärtää mitä vaihtoehtoja ja/tai tilaa on verrattu toisiinsa, millaista vertailumenetelmää arvioinnissa käytetään ja mitä muutos tai vaikutuksen merkittävyys tarkoittaa. Kyseiset asiat eivät käy yksiselitteisesti ilmi arviointiohjelmasta. Toisin sanoen arviointiselostuksessa tulee käydä ilmi vertailun vastinparit, käytetty vertailumenetelmä ja vaikutuskohtaisesti avata, mikä on muutos ja vaikutuksen merkittävyys ns. lähtötilanteeseen. Kokonaisuudessaan vaihtoehtojen vertailu ja/tai vaihtoehdon (VE1) vertailu nykytilanteeseen (VE0) tulee esittää siten, että esim. ympäristöasioihin liiemmin perehtymättömän on mahdollista käsittää eri vaihtoehtojen merkittävimpien vaikutusten erot. Arviointiselostuksesta on käytävä myös ilmi, miten erilaisia vaikutuksia on painotettu toisiinsa nähden, kun vaihtoehdon toteuttamiskelpoisuutta on arvioitu.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen ja vaikutusten seuranta

Arviointiohjelmassa on mainittu, että arviointityön aikana selvitetään mahdollisuudet ehkäistä ja rajoittaa hankkeen haittavaikutuksia suunnittelun ja toteutuksen keinoin. Selvitys lieventämistoimenpiteistä ja ehdotus ympäristövaikutusten seurantaohjelmaksi on todettu esitettävän arviointiselostuksessa. Yhteysviranomaisen näkemys on, että jo arviointiohjelmassa olisi voinut tuoda vahvemmin esille listauksen vastaavanlaisen toiminnan keskeisistä keinoista lieventämistoimenpiteiden osalta, huomioiden myös rakentamisen aikainen tilanne. Seurantaohjelman osalta yhteysviranomaisen painottaa, että arviointiselostuksessa pystytään esittämään jo varsin yksityiskohtainenkin ympäristövaikutusten tarkkailuohjelma nojautuen hankkeesta vastaavan nykyisten toimintojen osalta tehtävään tarkkailuun. Tornion tehtaiden nykyisen tarkkailuohjelman tunnistaminen on tarpeen huomioida vaikutusten arvioinnissa ja jatkosuunnittelussa sekä tuoda esille arviointiselostuksessa.

Tiedot ympäristövaikutuksia koskevista selvityksistä ja käytetyistä menetelmistä

Yhteysviranomaisen toteaa, että kokonaisuutena tarkasteltuna arviointiohjelmassa tehtäväksi esitetyt selvitykset ja käytettävät menetelmät on esitetty pääosin varsin yleisellä tasolla. Arviointiselostuksessa ne tulee esittää esim. leviämismallinnusten osalta huomattavasti tarkemmin. Arviointiohjelmasta olisikin tullut käydä esille mm. käytetyn leviämismallin

nimi/versio sekä sen käytön mahdolliset rajoitukset. Hankkeesta vastaavan tulee huomioida edellä esitetty jo ennen varsinaisiin arviointeihin ryhtymistä ja esittää kyseiset tiedot arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelmassa on esitetty arviointiselostuksen laadintaan osallistuvien henkilöiden koulutukset ja kokemusvuodet, mutta arviointiohjelman osalta on todettu, että arviointiohjelman laatimisesta vastaa Pöyry Finland Oy. Nyt yhteysviranomaisen onkin arvioinut arviointiohjelmalla laatijoiden henkilöiden pätevyudet selostukseen osallistuvien henkilöiden tietojen perusteella. Edelliseen nojautuen sekä pidetyissä neuvotteluissa esille tuodun, hankkeesta vastaavasta tiedossa olevien kokemusten ja yleiseen kokemukseen perustuen yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus. Arviointiselostuksessa on kuitenkin tuotava esille, onko yhteysviranomaisen oletama arviointiohjelmalla osallistuneista henkilöistä oikea vai ei. Mikäli arviointiohjelmalla osallistuneet henkilöt poikkeavat olettamasta, on asia tuotava yhteysviranomaisen tiedoksi ennen arviointimenettelyihin ryhtymistä. Yhteysviranomaisen on myös varmistanut, että sen omalla henkilöstöllä on ollut riittävä asiantuntemus käytössään. Tässä lausunnossa on tuotu esille ne henkilöt, jotka yhteysviranomaisen puolesta ovat osallistuneet tämän lausunnon antamiseen.

Raportointi/esitystapa

Yhteysviranomaisen mielestä arviointiohjelma on tarkoitukseensa nähden sisällöltään riittävä, esitystapa on selkeä ja tekstisisällön eteneminen on johdonmukaista. Asiat on hyvin jäsennetty ja asioiden pääkohdat käyvät tekstistä esille. Jatkossa asiakirjoissa tulee kuitenkin käyttää YVA-lain ja muuten yksilöityjä käsitteitä ja välttää puhekielen ilmaisuja. YVA-lain 2 § sisältää keskeiset määritelmät. Esimerkiksi perusteltua päätelmää ei tule korvata päätelmällä ja hankkeesta vastaavaa ei tule muuttaa hankkeesta vastaavaksi. Yhtenäinen käsitteiden käyttö helpottaa tekstien lukua ja vähentää virhetulkintojen mahdollisuutta.

Arviointiohjelma sisältää tiivistelmän. Tiivistelmässä hankkeen tekniseen kuvaukseen on liitetty vaikutuksia. Kuten koko asiakirjassa, myös tiivistelmässä hankkeen kuvaus ja hankkeesta aiheutuvat vaikutukset tulee selvyuden vuoksi käsitellä omien otsikoiden alla.

Arviointiohjelman tiivistelmässä on tunnistettu vaikutuksia, jotka on todettu ”merkittävimmiksi sulattohankkeen aiheuttamiksi todennäköisiksi ympäristövaikutuksiksi”. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että YVA-lain mukaan on arvioitava ”todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset”. Arvioinnissa on siis oltava mukana kaikki todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset.

Lisäksi yhteysviranomaisen nostaa esitystavan osalta vielä esille seuraavat asiat. Kaavoitustilanteen kuvauksessa voidaan tuoda esille vain voimassa oleva yksityiskohtaisin kaava eli asemakaava, mikäli kaavamuukselle ei ole todettu olevan tarvetta. Asemakaavoitetulla alueella muut kaavat eivät ole voimassa. Mikäli asemakaavaa on tarpeen muuttaa hankkeen toteuttamisen mahdollistamiseksi, on hyvä tuoda esille myös asemakaavan muutosta ohjaava yleispiirteisempi kaava eli yleiskaava.

Suunnitelma osallistumisen järjestämisestä

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen ja arviointimenettelyn tämän hetkinen aikataulu sekä keskeiset toimenpiteet siitä, miten eri osapuolet osallistetaan arviointimenettelyn aikana. Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus ja tullaan järjestämään uusi yleisötilaisuus arviointiselostusvaiheessa sekä Torniossa että Haaparannalla. Hankkeesta tullaan tiedottamaan vaikutusalueen lehdissä ja internetissä edellä tässä lausunnossa mainituissa osoitteissa arviointiselostusvaiheenkin osalta. YVA-menettelyä seuraamaan on koottu seurantaryhmä, joka edistää tiedonkulkua ja -vaihtoa eri sidosryhmien, hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välillä. Hankkeesta kuullaan myös Ruotsin puolen viranomaisia, yhteisöjä ja kansalaisia, joilla on yhtäläiset mahdollisuudet antaa mielipiteitä ja lausuntoja hankkeesta. Hankkeesta vastaavan, hankkeesta vastaavan konsultin sekä yhteysviranomaisen yhteystiedot ovat saatavilla ympäristöhallinnon internet -sivuilla. Yhteysviranomaisen pitää osallistumisen järjestämistä ja tiedottamista sekä esitettyä suunnitelmaa riittävänä kyseinen hankekokonaisuus huomioiden ja ne mahdollistavat todellisen vuorovaikutuksen eri osapuolien välillä. Yhteysviranomaisen tuo kuitenkin esille seuraavia seikkoja, jotka hankkeesta vastaavan on huomioitava YVA-menettelyn jatkon osalta.

Useissa arviointiohjelman kohdissa esitetään, että YVA-menettely päättyy ennen lupavaihetta. YVA-lain 14 §:ssä määritellään YVA-menettely. Kohdan 6) mukaan YVA-menettely sisältää myös arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, mukaan lukien kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat, sekä perustellun päätelmän huomioinnon lupamenettelyssä sekä perustellun päätelmän sisällyttämisen lupaan. Yhteysviranomaisen edellyttääkin, että asia esitetään oikein arviointiselostuksessa, jolloin vaikutusmahdollisuuksienkin osalta tulee tuoda esille myös mahdollinen lupamenettely.

Arviointiohjelmassa keskeisten viranomaisten tehtäväksi on todettu vaikuttaminen YVA-menettelyn kulkuun. Yhteysviranomaisen toteaa, että viranomaiset voivat vaikuttaa YVA-menettelyssä tehtävän arvioinnin sisältöön, kuten laajuuteen ja tarkkuuteen, etenkin oman toimialueensa osalta.

Johtopäätökset

Arviointiohjelmassa on riittävällä tarkkuudella huomioitu YVA-lain sekä YVA-asetuksen 3 §:n mukaiset asiat. Yhteysviranomaisen näkemys on, että esitetty arviointiohjelma mahdollistaa YVA-menettelyn johdonmukaisen etenemisen. Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhteistä huomioinnon otamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä edistää kansalaisten tiedoksisaantia ja osallistumismahdollisuuksia, mikä yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on toteutunut nyt esitetyn arviointiohjelman osalta.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin ELY-keskuksessa. Kopiot niistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle sähköpostitse.

Tämä yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntopyynnön saaneille. Lausunto pidetään nähtävillä

koko arviointimenettelyn ajan Tornion kaupungintalolla (Suensaarenkatu 4, 95400 Tornio) ja Lapin ELY-keskuksessa Rovaniemellä sekä internetissä osoitteessa

<https://www.ymparisto.fi/outokumpuchromeoysulattoYVA>

Lisäksi lausuntoon voi tutustua Tornion kirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat Lapin ELY-keskuksessa osallistuneet allekirjoittaneiden lisäksi ylitarkastaja Leena Ruokanen (alueidenkäyttö/YVA-asiat), assistentti Merja Tähtisaari (hallinnolliset asiat), hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen (vesiasiat), kalastusbiologi Jarno Turunen (kalatalous), ylitarkastaja Eira Järviluoma (liikenne), ylitarkastaja Matti Prakula (vesiasiat), ylitarkastaja Merja Lipponen (vaikutukset luontoon) ja vesitalousasiantuntija Niina Karjalainen (vesirakentaminen ja tulvariskit).

Tämä lausunto on allekirjoitettu sähköisesti. Lausunnon on ratkaissut ympäristönsuojeluyksikön päällikkö Eira Luokkanen ja esitellyt ylitarkastaja Juha Hämäläinen.

Suoritemaksu 8000 euroa

Maksun määräytyminen

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuosina 2019 ja 2020 (1372/2018). Kyseessä on asetuksen maksuliitteessä tarkoitettu lausunto arviointiohjelmasta tavanomaisessa hankkeessa (11-17 henkilötyöpäivää).

LIITEET Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle)

Annetut lausunnot (12 kpl)

TIEDOKSI Työ- ja elinkeinoministeriö
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Tornion kaupunki
Pöyry Finland Oy
Lausuntopyyntöön saaneet